

ПРОТИРІЧЧЯ РИНКОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Митрофанова А.С.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Сучасна ринково-капіталістична система розвивається нерівномірно. Кризові явища внаслідок пандемії COVID-19 актуалізують вивчення її протиріч. Метою роботи є розгляд протиріч капіталізму через призму пандемії.

Деякі автори вважають, що пандемія COVID-19 невідворотно переформатувала капіталістичну систему в бік «капіталізму зацікавлених сторін», або навіть «посткапіталізму», коли інтереси акціонерів більше не є домінуючими, а добре відношення до робітників не суперечить інтересам бізнесу [1]. Однак, на наш погляд, не дивлячись на суттєвість наслідків пандемії COVID-19 для світової економіки (це скорочення світової торгівлі, деяке падіння світового ВВП, негативні інвестиційні очікування), а також на переміщення господарської діяльності (там, де це можливо) у формат онлайн, вони не призводять до системних змін сутності капіталістичної системи, яка полягає у відносинах найманої праці.

В той же час, соціально-економічні протиріччя ринково-капіталістичної системи отримують нове вираження. Найхарактерніша риса капіталізму – прагнення до експансії – опинилася під загрозою внаслідок скорочення світової торгівлі та посилення протекціоністських настроїв, а також періодичних локдаунів всередині країн; все це актуалізує загрози кризи перевиробництва. Водночас необхідність підвищення ефективності використання обмежених ресурсів входить у протиріччя зі зростанням безробіття та недовикористанням виробничих потужностей. Наукові досягнення в руках ТНК продовжують слугувати інтересам крупного капіталу: відбувається боротьба виробників вакцин за ринки збуту під час актуалізації спільних зусиль країн світу з подолання пандемії COVID-19. Періодичні локдауни справляють особливо негативний вплив на малий бізнес, що призводить до монополізації ринків та послаблення конкуренції. Внаслідок поширення онлайн-формату ведення господарської діяльності розповсюджуються нові форми праці (фріланс, телезайнятість, тимчасова зайнятість), які потребують додаткового захисту робітників з боку держави та відповідних соціальних гарантій. За оцінками, роль держсектора посилилася, однак бачимо, що, хоча об'єктивно значення держави в умовах кризи повинно зростати, навіть у розвинених країнах держава не може впоратися з викликами пандемії.

Можна зробити висновок, що кризові явища у світовій економіці внаслідок пандемії COVID-19 носять скоріш тимчасовий характер та не здійснять системного впливу на ринково-капіталістичну систему, однак в той же час властиві їй соціально-економічні протиріччя в нових умовах загострюються.

Література:

1. Лейн Р. Перерождение капитализма: как пандемия разрушает существующую систему, меняя ее к лучшему [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.forbes.ru/biznes/401769-pererozhdenie-kapitalizma-kak-pandemiya-razrushaet-sushchestvuyushchuyu-sistemu>.